

IMPACTUL ACTIVITĂȚII ECONOMICE A ÎNTREPRINDERILOR DIN DOMENIUL TEXTILE-PIELĂRIE ASUPRA MEDIULUI ECOLOGIC

Angela GHELBET¹, Veronica CÎRMANU²
Coordonator științific conf. dr. Demian Ușanlî

¹Universitatea Tehnică a Moldovei, ²Camera de Comerț și Industrie

Abstract: Abordarea problemei utilizării eficiente a resurselor la nivel național va avea, obligatoriu, în vedere dimensiunea mondială a principalelor probleme legate de mediu, printre care se enumeră și efectele externe ale modului de producție. Importanța asigurării securității ecologice se reflectă în concepția politicilor industriale prin politica de mediu, prin armonizarea normelor și standardelor ecologice naționale cu cele internaționale, precum și alte rigori. Mediul de afaceri are sarcina conștientizării creșterii vectorului de mediu printr-o implicație non-formală, prin politici adecvate care să se transpună în responsabilitate socială comună.

Cuvinte cheie: mediu, deșeuri de producție, produse compensatoare secundare, politici industriale

1. Actualitatea problematicei abordate și suportul legislativ

Protecția mediului înconjurător constituie o prioritate națională, care vizează în mod direct condițiile de viață și sănătatea populației, **realizarea intereselor economice** și social-umane, precum și capacitățile de dezvoltare durabilă a societății pe viitor. Relațiile omului și societății cu mediul se reglementează de Constituție, de legea privind protecția mediului înconjurător și de prevederile altor legi și acte legislative ce țin cont de problematica protecției mediului și folosirii raționale a resurselor naturale. Interesele de ordin economic rezultă din activitatea antreprenorială (comerț, servicii, producție), prin antrenarea resurselor, desfășurată de persoanele fizice și juridice în scopul obținerii de profit.

Unul din principiile de bază al protecției mediului constă în prioritatea scopurilor și activității de protecție a mediului în cadrul realizării intereselor de ordin economic și social-uman ale populației pentru prezent și viitor.

Politica de stat în domeniul gestionării deșeurilor are la bază [5]:

a) recunoașterea faptului că acumularea supradimensionată a deșeurilor este o consecință a folosirii neraționale a energiei și materiei prime ce afectează calitatea mediului, componenții lui și sănătatea oamenilor;

b) conștientizarea implementării de soluții tehnice, a mecanismelor economice și gestionare, care ar permite reducerea ritmurilor de acumulare a deșeurilor, obținerea energiei și a componentilor reciclabili din deșeuri de producție și menajere, distrugerea și izolarea eficientă a deșeurilor irecuperabile.

Astfel, **agenții economici**, indiferent de forma de proprietate, sunt obligați:

a) să **retechnologizeze procesele de producție** în vederea folosirii cât mai eficiente a energiei, apei și materialelor, minimalizării formării de deșeuri de orice fel;

b) să țină în permanență **evidența deșeurilor de producție**, să efectueze identificarea, sortarea, ambalarea (brichetarea) lor, să asigure prelucrarea acestora pe loc sau predarea la unitățile specializate de recuperare a energiei și a deșeurilor industriale reciclabile, precum și transportarea și depozitarea deșeurilor recuperabile la poligoanele special amenajate.

Problema gestionării deșeurilor de producție este una actuală și prioritară la nivel global nu numai național.

Strategia Uniunii Europene de creștere economică până în 2020 urmează următoarele 3 priorități în ce privește economia pentru a deveni: durabilă, inteligentă și favorabilă incluziunii. În practică au fost stabilite 5 obiective majore privind ocuparea forței de muncă, inovarea, educația, incluziunea socială și **mediu/energia** [1].

Având în vedere dimensiunea mondială a principalelor probleme legate de mediu, cum ar fi schimbările climatice, biodiversitatea, utilizarea solurilor, despădurirea, efectele externe ale modului de consum și de

producție, competitivitatea, securitatea aprovizionării și a accesului, se abordează problema utilizării eficiente a resurselor la nivel internațional și a unei colaborări conștiincioase între parteneri [2].

Deșeurile, conform Directivei 2008/98/CE sunt „orice substanță sau obiect pe care deținătorul le aruncă sau are intenția sau obligația să le arunce”, și constituie o risipă enormă de resurse, atât în ceea ce privește materialele, cât și energia. În plus, gestionarea și eliminarea deșeurilor poate avea un impact grav asupra mediului [3].

Politicile Uniunii Europene privind gestionarea deșeurilor își propun să reducă impactul deșeurilor asupra mediului și sănătății și să îmbunătățească eficiența energetică a acestora. Obiectivul pe termen lung al acestor politici este de a reduce cantitatea de deșeuri generate și, atunci când generarea deșeurilor nu poate fi evitată, de a promova utilizarea acestora ca resursă și de a obține niveluri mai ridicate în ceea ce privește reciclarea și eliminarea lor în condiții de siguranță.

Conform prevederilor Legii privind protecția mediului înconjurător, gestionarea deșeurilor de producție și menajere are scopul reducerii acestora și reintroducerii lor maximale în circuitul economic, prevenirii poluării mediului.

Potrivit Legii privind deșeurile de producție și menajere prezintă interes următoarele noțiuni: **deșeuri** - substanțe, materiale, obiecte, resturi de materii prime provenite din activități economice, menajere și de consum, care și-au pierdut, integral sau parțial, valoarea inițială de întrebuințare, dintre care unele sunt reutilizabile după prelucrare; **deșeuri de producție** - deșeuri rezultate în urma unor procese tehnologice; **gestionarea deșeurilor** - orice activitate legată de formarea, tratarea, ambalarea, depozitarea, transportarea, acumularea, neutralizarea, prelucrarea, utilizarea, înhumarea sau distrugerea deșeurilor [6].

Fiecare din activitățile componente ale noțiunii de gestionare a deșeurilor este însoțită de o procedură obligatorie asistată de organe specializate responsabile. Dar, mai interesant este **că fiecare din aceste etape este susceptibilă de a permite dezvoltarea de servicii.**

2. Caracterul practic al cadrului legislativ pentru întreprinderile industriei ușoare

Asigurarea securității ecologice rămâne prioritară și pentru țara noastră. Acest subiect este stipulat și în concepțiile politicilor industriale, și insistă asupra ecologizării industriei și adoptării standardelor necesare în vederea asigurării acesteia, cum ar fi [3, 7]:

- armonizarea normelor și standardelor ecologice naționale cu cele internaționale (în primul rând, ale Uniunii Europene), inclusiv cu normativele admisibile de poluare a mediului ambiant;
- introducerea auditului ecologic al întreprinderilor (producerea, produsele, pregătirea cadrelor);
- re tehnologizarea principalelor procese de producție, reducerea resurselor și a emisiilor în întreprinderile, reciclarea (neutralizarea) deșeurilor;
- elaborarea și aplicarea sistemului de certificare ecologică a mărfurilor;
- controlul de către stat a condițiilor și securității muncii (protecția contra radiației, vibrațiilor, zgomotului și altor factori nocivi).

Trebuie de menționat că aceste prevederi sunt foarte necesare și chiar corespund, în mare, prevederilor politicii industriale din Uniunea Europeană. Aceste măsuri trebuie implementate la cât mai multe întreprinderi și să existe o monitorizare permanentă în ceea ce privește deșeurile, emisiile poluante și alți factori nocivi.

Activitatea de producție desfășurată de întreprinderile de îmbrăcăminte și încălțăminte presupune și formarea deșeurilor alături de produsele de bază. Activitatea întreprinderilor în domeniul industriei ușoare presupune producerea de bunuri de consum pentru piața internă și activitatea în regim valmal de perfecționare activă. Această clasificare prezintă interes și în materie de acumulare a deșeurilor în sensul gestionării acestora.

Deșeurile de producție rezultate din activitatea întreprinderilor industriei ușoare vor fi predate la unitățile specializate, pentru întreprinderile care produc pentru piața locală sau exportă ”marca proprie”. Deșeurile de natură textilă, sunt utilizate în continuare în agricultură, iar deșeurile rezultate de la producerea articolelor din piele naturală și înlocuitori pot fi utilizate la ”produse” hand made, totuși cea mai mare parte fiind necesar de a o depozita conform cadrului legislativ în vigoare. Unele din întreprinderi, practică ”exercițiul” de cumpărare a produselor compensatoare secundare. Operațiunea este justificată pentru situația când la momentul livrării se constată volume de materii prime care pot fi valorificate de producător prin vânzare sau utilizare ulterioară în procesul de producție, altul decât lohn. În unele situații scopul este altul. Conform datelor oficiale, în jur de 40% din entitățile juridice și fizice care acoperă domeniul, urmează procedura obligatorie de gestionare a deșeurilor. Ceilalți, procedează nereglementar în materie de gestiune a deșeurilor abuzând de ”situație”, datorită, în primul rând, lipsei responsabilității sociale a entităților economice.

Conceptul de reutilizare este altă opțiune în ierarhia priorităților gestiunii deșeurilor după cea de prevenire. Astfel, obiecte care pentru unii reprezintă deșeuri pentru că și-au pierdut valoarea de întrebuințare pot fi readuse „la viață” prin reparare și recondiționare. Aceste operațiuni se pretează pentru deșeuri voluminoase cum ar fi mobilă, obiecte de uz casnic, textile, etc. ce pot fi reutilizate fără a suferi operațiuni de reciclare sau valorificare. Pregătirea pentru reutilizare devine astfel o etapă necesară în managementul deșeurilor ce implică dezvoltarea unor sisteme și servicii [8].

Predarea la unitățile specializate sau depozitarea deșeurilor de producție și menajere se efectuează contra plată (articolul 22, Legea privind deșeurile de producție și menajere).

Cuantumul plății pentru depozitarea deșeurilor, este în limitele stabilite și ține cont de pericolul ecologic. Pentru depozitarea deșeurilor în cantități ce depășesc limitele stabilite se încasează o plată în mărimea a 5 taxe fixate. Deșeurile rezultate în urma activității de producere a întreprinderilor din industria ușoară sunt în mărime de 4-15% la o unitate de masă:

- Resturi textile (conform componenței fibroase) tind spre limita de jos.
- Resturi din piele naturală și înlocuitori tind spre limita superioară.

Volumul deșeurilor este apreciat prin procedura de calcul preventiv reieșit din caracteristicile calitative și cantitative a materiei prime.

În cazul când întreprinderea de producție este contractată de parteneri străini și activează în sistem lohn, atunci în urma activității (serviciilor) de producție vor rezulta **produse compensatoare principale** - produsele compensatoare pentru obținerea cărora s-a autorizat regimul de perfecționare activă; **produse compensatoare secundare** - produsele compensatoare, altele decât produsele compensatoare principale, care sânt un produs derivat, rezultat în mod necesar din operațiunea de transformare [4, 9].

Produsele compensatoare principale sânt reprezentate de articolele de îmbrăcăminte, încălțăminte, marochinărie și alte articole, iar deșeurile interșablonare, rezultate în mod obligatoriu în urma procesului de conversie – deșeurile – reprezintă produsele compensatoare secundare care vor fi reexportate conform țării de origine.

Titularul autorizației de perfecționare activă este obligat să prezinte biroului vamal care are în evidență operațiunea un decont de justificare [9].

Decontul de justificare pentru produsele compensatoare secundare cuprinde următoarele mențiuni:

- a) numărul autorizației de perfecționare activă;
- b) cantitatea pe tip de marfă străină, cu menționarea declarațiilor de plasare în regim;
- c) codul din Nomenclatorul mărfurilor;
- d) valoarea în vamă a mărfurilor străine și nivelul drepturilor de import;
- e) rata de randament stabilită;
- f) felul, cantitatea și destinația vamală ale produselor compensatoare, cu menționarea declarațiilor vamale potrivit cărora produsele compensatoare au primit o destinație vamală;
- g) valoarea produselor compensatoare în cazul în care încheierea regimului se face pe baza metodei cheii valorice;
- h) cantumul drepturilor de import pentru cantitatea mărfurilor străine care au fost importate;
- i) declarațiile vamale de încheiere a regimului.

Pentru calculul volumului produselor compensatoare (principale și secundare) de obicei se utilizează:

- Metoda cheii cantitative – calcularea proporției de mărfuri de import încorporate în diferitele produse compensatoare prin raportare la cantitatea de mărfuri de import [9].
- Metoda cheii valorice - calcularea proporției de mărfuri de import încorporate în diferitele produse compensatoare prin raportare la valoarea produselor compensatoare [10].

Prin aplicarea metodei (de calcul) **cheii valorice** se determină cantitatea pentru fiecare marfă de import în parte, pentru care apare o obligație vamală, ca urmare a importului unei părți a importului unei părți din produsele compensatoare rezultate în urma procesului de perfecționare activă.

Astfel, cantitatea de o anumită marfă de import se determină prin înmulțirea rezultatelor obținute la lit. a) și b) de mai jos:

- a) raportul dintre cantitatea totală de marfă care a fost importată cu suma prețurilor tuturor produselor compensatoare rezultate din procesul de perfecționare activă;
- b) suma tuturor produselor ce rezultă din înmulțirea fiecărui raport dintre cantitatea fiecărui produs compensator ce urmează a fi importat și cantitatea aceluși produs compensator rezultat în procesul de perfecționare, cu prețul corespunzător acestuia.

Procedura identifică variabilele:

- Cantitatea de produse importate pentru perfecționare: A_1, A_2, \dots, A_n .
- Cantitatea de produse compensatoare rezultate din perfecționare: X_1, X_2, \dots, X_m .

- Prețul produselor compensatoare: $P(X_1), P(X_2), \dots, P(X_m)$.
- Cantitatea de produse compensatoare ce va fi importată: X_1', X_2', \dots, X_m' .

Metodei cheii valorice presupune etapele:

- Determinarea bazei de repartizare a mărfurilor importate în produsele compensatoare rezultate din perfecționare(R).
- Determinarea cantității de marfă de import ce se regăsește în produsele compensatoare importate.
- Produsul importat în vederea perfecționării A_k , la care apare o obligație vamală pentru cantitatea A_k (obligația de plată).

3. Concluzii

Experiența internațională indică asupra faptului că, în prezent, prevenirea generării și gestionarea deșeurilor este prioritară, și evidențiază legătura dintre utilizarea eficientă a resurselor pe de o parte și generarea și gestionarea deșeurilor pe de altă parte.

Se disting următoarele abordări în materie de gestiune a deșeurilor: prevenirea producerii de deșeuri, reciclarea și reutilizarea deșeurilor și îmbunătățirea eliminării finale și a monitorizării.

Pentru Republica Moldova activitatea întreprinderilor industriei ușoare în regim lohn prezintă avantaje certe pentru dezvoltarea economiei contribuind la dezvoltarea serviciilor de comerț, distribuție, transport etc. Avantajele asociate incontestabile ca dezvoltarea sectorului dat și altor sectoare ale economiei naționale sau crearea noilor locuri de muncă, poate fi completat cu reexportul pe lângă produsele compensatorii de bază și a produselor compensatorii secundare, operațiune ce direct previne generarea deșeurilor de producție pe teritoriul țării.

În urma analizei efectuate, ne permitem să concluzionăm că Cadrul legislativ, normativ și instituțional al Republicii Moldova creează condiții favorabile agentului economic de a-și realiza interesele economice și totodată de a îmbunătăți eficiențele ecologice în folosirea resurselor. Cu toate acestea se înregistrează cantități foarte mari de deșeuri ce rămân negestionate conform cerințelor comunitare. Minimizarea impactului activității economice asupra mediului și sănătății, protecția sănătății personalului rezumă în politici concrete față de mediul ecologic în care activează agentul economic prin abordarea concretă a următoarelor subiecte:

- Utilizarea deșeurilor (distrugerea deșeurilor).
- Educarea personalului în maniera responsabilității sociale.
- Utilizarea eficientă a bazei tehnico-materiale în ce privește consumul de energie și a altor resurse (materiale și materii prime).

Bibliografie

1. http://ec.europa.eu/europe2020/index_ro.htm (accesat 10.10.2012).
2. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0021:FIN:RO:PDF> (accesat 10.10.2012).
3. <http://mioritix.tripod.com/discriptio/a7> (accesat 10.10.2012).
4. Codul Vamal al Republicii Moldova.
5. Legea nr. 1515 din 16.06.1993 privind protecția mediului înconjurător. Publicat : 01.10.1993 în Monitorul Parlamentului Nr. 10 art. Nr. : 283 (cu ultimele modificări și completări <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311604>, accesat 18.11.2012).
6. Legea nr. 1347 din 09.10.1997 privind deșeurile de producție și menajere Publicat : 05.03.1998 în Monitorul Oficial Nr. 16-17 art. Nr. : 101 (cu ultimele modificări și completări <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311576>, accesat 18.11.2012).
1. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Waste_statistics_-_long_term_trends/ro(accesat 09.10.2012).
8. Ganea O. (coordonator), *Reciclarea deșeurilor, o piață emergentă. Raport privind piața muncii în domeniul gestiunii deșeurilor în România*. Proiectul Investește în oameni. București 2011
9. Hotărâre pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a destinațiilor vamale prevăzute de Codul vamal al Republicii Moldova nr. 1140 din 02.11.2005. Publicat : 25.11.2005 în Monitorul Oficial Nr. 157-160 art. Nr. : 1285 (cu ultimele modificări și completări http://lex.justice.md/document_rom.php?id=8E784CED:D12C4AD8)
10. Anexa nr. 11 la Regulamentul de aplicare a destinațiilor vamale prevăzute de Codul vamal al Republicii Moldova. Metoda cheii valorice.